

N:o 37.

Ank. till Riksd. kansli den 6 maj 1902, kl. 12 midd.

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 10, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående anställande af kvinnor vid yrkesinspektionen.

Utskottet har till förberedande behandling fått mottaga en inom Andra Kammarerna af herr *A. Hedin* väckt motion (n:o 194), hvari hemställes, »att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ville låta genom därtill förordnade personer, såväl kvinnor som män, undersöka, vid hvilka industriella företag kvinnlig inspektion är behöflig, huru denna bör anordnas för att motsvara sitt ändamål, hvilka kompetensvillkor sökande till inspektrisbefattning bör uppfylla, samt att Kongl. Maj:t därefter till Riksdagen aflåter den framställning, som undersökningen kan föranleda.»

Motionen.

I sin motivering för denna hemställan framhåller motionären, att ett för arbetsförhållanden utveckling under det sistförflutna århundradet väsentligt och karaktäriserande faktum vore den inom industrien ökade användningen af kvinnors och barns arbetskraft. Hvad särskildt vidkomme kvinnornas fabriksarbete, lämnade en jämförelse mellan siffrorna från officiella undersökningar i olika land vid olika tidpunkter intet tvifvel därom, att inom arbetaremassan i dess helhet kvinnornas

Motionens motivering.

procenttal ökades öfverallt, där någon kraftig rörelse i den industriella verksamheten rådde.

Beträffande orsakerna härtill stämde de sakkunniges mening väl öfver ens. Maskinerna hade väsentligen möjliggjort denna sakernas gång, men den lägre aflöningsberäkningen för kvinnliga arbetskrafter hade spelat den afgörande rollen. Äfven om en eller annan arbetsgifvare skulle af filantropiska bevekelsegrunder vara benägen för en rörelse i motsatt riktning, måste på grund af konkurrensens kraf en dylik sträfvan stöta på stora vanskligheter och komma att stanna vid enstaka försök.

Huruvida uti sammansättningen af Sveriges industriarbetarebefolkning proportionen mellan könen befunne sig i samma rörelse vore ej för någon längre tid statistiskt ådagalagdt. Frihetstidens ansatser till en svensk näringsstatistik hade nämligen blifvit i förtid afbrutna, och hvad det gamla kommerskollegiet i samma väg åstadkommit vore för ändamålet obrukbart. Sedan kollegiets statistiska arbete numera kommit under sakkunnig ledning, skulle man emellertid snart få den förevarande frågan besvarad i hvad anginge ställningen under ett antal år före och efter sekelskiftet. Förmodligen komme svaret att bekräfta hvad den omedelbara iakttagelsen syntes gifva vid handen, nämligen att sakernas gång här vore densamma som i de stora industriländerna.

I alla händelser hade det industriella kvinnoarbetet i vårt land redan nått en högst betydande omfattning. Kommerskollegiets berättelse om fabriker och handverk år 1900 upptog 265.479 manliga och kvinnliga fabriksarbetare, hvaraf 216.485 manliga och 48.994 kvinnliga. Till belysning af fördelningen efter kön på de tolf fabriksgrupperna meddelade berättelsen en procentisk sammanställning, hvaraf bland annat syntes, att 81.54 procent vore af mankön och 18.46 procent af kvinnkön. Mest användes kvinnlig arbetskraft inom textilindustrien, där kvinnornas antal uppginge ända till 67.27 procent af hela arbetarenumerären, minst åter inom maskinindustrien, där deras antal belöpte sig endast till 1.68 procent. Samma berättelse upplyste, att af handverksindustriens personal under samma år 93.7 procent voro af mankön och 6.3 procent af kvinnkön.

Angående verkningarna af den fortgående ökningen uti kvinnornas delaktighet i den industriella verksamheten kunde visserligen någon osäkerhet och motsägelse märkas hos dem, som härom yttrade sig. Detta vore emellertid sällsynta undantag; i allmänhet uttalade bedömarne starka farhågor för en upplösande verkan på familjen och för

osedliga inflytelser samt — såsom dessa inflytelsers både förberedelse och följd — råhet i tal och beteende hos dem, som äro eller skola blifva mödrar och uppfostrarinnor. Erfarenheten hade ådagalagt, att ju större användningen af maskiner och vid dem använda kvinnor i en fabrik vore, ju mera påtagligt framträdde industrilifvets ogynnsamma inverknningar på ifrågavarande kvinnors seder och sinnelag.

I detta hänseende åberopar sig motionären särskildt på en synnerligen intressant skrift af en tysk dam, hvilken under en längre tid i förklädnad lefvat tillsammans med industriarbetande kvinnor inom olika fack och därvid vunnit omedelbar och förtrolig kännedom om deras förhållanden (3 ½ Monate Fabrik-Arbeiterin. Eine praktische Studie von Frau D:r Minna Wettstein-Adelt). I förbigående omnämmande de skildringar häri lämnas af »sedliga förhållanden», »äktenskapet», »bostäder och sofställen», de förhållanden som nödens inträde medför i arbetarehemmen med deras stora barnskaror, barnens lott att under båda föräldrarnas frånvaro »uppfostras på gatan» med mera dylikt, hvilket är att räkna till de allmännare följderna af hustrurnas fabriksarbete, anför motionären ur denna skrift följande uttalande: »Ju gröfre och tyngre arbetet var, dess råare voro också människorna. Alla de flickor, med hvilka jag arbetade i handsk- och strumpfabriker, voro i sitt beteende liksom i klädsel grundolika dem, som förrättade maskinarbete. Kronan på förkroppsligandet af all sedlig råhet fann jag hos arbeterskorna i spinnerier; så otroliga ting, som jag där uppleft och hört, hade jag dittills ej hållit för möjliga.»

I samma mån som det industriella kvinnoarbetets omfattning ökades och blicken öppnades för de vådor, som därmed följde, blefve det enligt motionärens mening uppenbart, att den offentliga yrkesinspektionen ej kunde undvara kvinnliga ledamöter.

Det allmänna skälet för fabriksinspektionens behof af kvinnliga granskare, där arbetarepersonalen bestode ej blott af män, kunde uttryckas så, att många förhållanden, som borde vara föremål för inspektörens uppmärksamhet, lika naturligt undandroge sig denna, som de själfallet skulle blifva föremål för inspektrisens, samt att andra förhållanden vore af den beskaffenhet, att de af en kvinnlig arbetarepersonal näppeligen kunde påpekas för och anförtros åt en manlig inspektör, medan de däremot utan tvekan skulle af arbeterskan meddelas åt en granskare af hennes eget kön. Därjämte skulle man genom kvinnliga inspektriser vinna möjlighet att lära känna de kvinnliga arbetarnas mening om lagstiftarens förfoganden, hvilka lätt kunna förfela sitt välmenande syfte, emedan den manlige lagstiftaren af gammal

fördom och vana aldrig tycker sig behöfva förvissa sig om sin kvinnliga klientels åsikt eller af obekantskap med de faktiska förhållandena ej rätt fattar dennas mening och önskan. De manliga arbetarne förstode att göra bekant hvad de önska, medan de kvinnliga däremot gärna tege inför en inspektör. Härutinnan skulle inspektrisen blifva den behöfliga mellanhanden.

I utlandet vore dessa skäl till rätt betydande omfång erkända och beaktade. Motionären hänvisar i fråga härom till franska, engelska och tyska författare i ämnet, hvilka vore ense därom, att lagbestämmelser till de kvinnliga industriarbetarnas skydd föga gagna, i fall kvinnor ej tillerkännas del i öfvervakandet af bestämmelsernas efterlefnad. De iakttagelser, som den ofvan omnämnda tyska författarinnan gjort, hade ådagalagt, att där mäns bemödanden förblifvit alldeles gagnlösa, arbeterskorna visat sig mottagliga för inverknings från kvinnors sida, samt att det påståendet vore oriktigt, att »en kvinna aldrig hade någon aktning för en person af hennes kön, utan blott respekterade den fysiska öfvermakten». En inspektris skulle, sedan förtroende mellan henne och arbeterskorna uppkommit, kunna med vänskapsfulla råd och anvisningar fullständiga den reglementariska inspektionen med dess möjligen vanemessiga, stereotypa frågor och svar.

På grund af nu antydda skäl hade man inom flera land funnit sig föranlåten att vid sidan af de manliga yrkesinspektörerna anställa äfven kvinnliga. Så i Frankrike, Danmark, England, Förenta staterna, Kanada, Holland och Tyskland.

Med kvinnors anställning vid fabriksinspektionen i Frankrike förhölle det sig enligt för motionären tillgängliga uppgifter vid midten af september 1899 på följande sätt. De 11 inspektionskretsarna under hvar sin inspektionschef voro delade i flera eller färre sektioner. I första kretsen, delad i 15 sektioner med 15 inspektörer, voro därjämte anställda 13 inspektriser. I andra, tredje och fjärde kretsarna funnos endast inspektörer, i femte kretsens tionde sektion en inspektris samt i de återstående sex kretsarna 35 inspektörer och 6 inspektriser. Anmärkningsvärdt vore äfven, att den nuvarande handelsministern tilldelat en kvinna en af de 4 platser i »det högre arbetsrådet», hvilka han haft att besätta.

I Danmark stadgade den från och med innevarande års början gällande »Lov om Arbejde i Fabrikker og dermed ligestillede Virksomheder samt det offentliges Tilsyn dermed» af den 11 april 1901, att ledningen af inspektionen uppdrages åt en direktör med biträde af en »social-ekonomiskt bildad» sekreterare och en »teknisk» expeditions-

fullmäktig, samt att under denna centralmyndighet för inspektionen tillsättes »det behöfliga antalet manliga eller kvinnliga inspektörer»; att bestämmelse om antalet träffas genom de årliga finanslagarna; och att, tills sådan bestämmelse blifvit träffad, inrikesministern äger utnämna intill 20 inspektörer. Från och med detta års början är en kvinnlig inspektör anställd, »den första arbetsinspektrisen i Skandinavien».

Enligt af motionären meddelade uppgifter funnes i England (år 1892) 1 första inspektris och 7 inspektriser, i Förenta staterna (år 1897) 20 inspektriser och i Kanada (år 1895) 3, hvarjämte inspektriser vore anställda i Holland (sedan 1899), i Sachsen-Weimar (sedan 1897), i Hessen och Bayern (sedan 1898) samt i Preussen, Altenburg och Reuss. I Berlin och München hade kvinnoföreningar inrättat kurser för utbildande af fabriksinspektriser.

Såsom en betydelsefull meningsyttring påpekar motionären slutligen det uttalande, som »Svenska kvinnornas nationalförbund», en union af 15 kvinnoföreningar med hvar sina speciella ändamål, gjort beträffande önskvärdheten af att yrkesinspektriser äfven i vårt land blefve af staten anställda.

Sin egen uppfattning af frågan sammanfattar motionären sålunda: »Erkännandet af den kvinnliga inspektionens oumbärlighet med hänsyn till de kvinnliga arbetarna och den minderåriga personalen, äfven hvad angår de yngsta årsklasserna af mankön, har mer och mer trängt sig fram i de flesta länder, flerstädes ganska snabbt. Det stegrade intresse, hvarmed Riksdagen omfattat fabriksinspektionen, tillåter att tro, att Riksdagen ej skall tveka att gå en allt allmännare önskan till mötes beträffande en åtgärd i den antydda riktningen, om en officiell undersökning af frågan — det enda, som nu ifrågasättes, — skulle ådaga-lägga, att vårt lands utomordentliga industriella utveckling påkallar, att andra, såväl mindre som större länders föredömen i detta hänseende ofördröjligen tagas till efterföljd.»

Det industriella arbetets tilltagande betydelse för samhället och den oupphörliga tillväxten af de skaror, som i detta arbete sysselsättas, äfvensom en allt lifvigare uppfattning af de både fysiska och moraliska faror, som omgifva industriarbetaren, har inom alla modernt inrättade stater tvungit lagstiftarne att inskrida till arbetarnes skyddande. Man har kommit till en allt klarare uppfattning af det sakförhållandet, att

*Behovet af
yrkes-
inspektion.*

det folk, som icke på detta område ingriper, för att råda bot på en mängd missförhållanden, hotas med framtida degeneration.

Känslan af denna fara har framkallat hela den s. k. *arbetarskyddslagstiftningen*, som afser att inskränka antalet under arbetet förekommande olycksfall, att minska fabriksarbetets hälsovådlighet, att reglera barns och kvinnors arbete i industriellt yrke o. s. v.

Snart nog insåg man att om denna lagstiftning skulle bära de frukter, som med densamma afsetts, måste staten tillsätta särskilda funktionärer, hvilkas uppgift det vore att öfvervaka lagstiftningens efterlefnad. Där kontroll brister hafva lagar af detta slag föga eller ingen verkan, medan däremot en väl anordnad inspektion bringar dem att fungera efter önskan.

Så har den institution uppkommit, som vi här i landet benämna *fabriks- eller yrkesinspektion*.

Likasom ifrågavarande skyddslagstiftning själf utvecklats sig olika i olika länder, allt efter de behof, som på skilda håll gjort sig gällande, så har gifvetvis äfven inspektionen anordnats annorlunda i det ena landet än i det andra. Hvad som härvidlag varit måttgifvande och bestämmande, har i hög grad varit den omfattning skyddslagstiftningen erhållit. I några länder omfattar den endast den egentliga industrien, i andra både industri och handverk och i ytterligare andra såväl industri och handverk som äfven vissa kommersiella inrättningar.

Det ligger i sakens natur, att de funktionärer, som tillsattes att öfvervaka arbetarskyddslagstiftningens efterföljd, att börja med endast utgjordes af män. Såsom motionären påvisar, har emellertid det växande antalet barn och kvinnor, som tages i industriens tjänst, väckt den tanken, att äfven inom yrkesinspektionen kvinnan borde vara representerad. Man har ansett, att en kvinnlig inspektör borde bättre än en man förstå de kvinnliga arbetarnes behof, hvarjämte man trott, att en lätt begriplig kvinnlig tillbakadragenhet skulle kunna afhålla många arbeterskor från att för manliga arbetsinspektörer frambara klagomål öfver vissa slag af missförhållanden. En drifvande kraft i arbetet för beredandet af plats inom yrkesinspektionen för kvinnan har äfven varit den uppfattningen, att en för sitt kall intresserad inspektris skulle kunna utöfva ett ofta behöfligt sedligt inflytande på arbeterskorna.

Motionären har i sin framställning uppvisat, i hvilken utsträckning idén om kvinnans anställning i yrkesinspektionens tjänst trängt igenom på olika håll i utlandet, och för utskottet återstår i detta afseende endast att efter tillgängliga, delvis officiella källor i korthet

antya hvilka områden af det vidsträckta och mångskiftande arbetsfältet, som anförtratts åt yrkesinspektrisernas verksamhet.

I Frankrike, där, såsom motionären omtalat, det finnes ett betydligt antal yrkesinspektriser, är — enligt »*Traité de l'inspection du travail à l'usage des inspecteurs, préfets, magistrats, industriels et candidats à l'inspection*» par Jean Rouquet, 1902 — deras verksamhetsområde begränsadt till sådana verkstäder, som sysselsätta uteslutande kvinnlig personal och där det tillika *ej finnes någon mekanisk motor*. Uppdraget att utöfva inspektionen öfver de egentliga fabrikerna, äfven om arbetskraften är uteslutande kvinnlig, tillkommer sålunda icke inspektriserna, utan dessas verksamhet är förlagd till de stora syateljerna, magasinerna och liknande lokaler, hvarest massor af kvinnliga biträden finna sysselsättning. Enligt lagen af den 29 december 1900 tillkommer det t. ex. yrkesinspektionen att tillse, att i alla försäljningslokaler med kvinnlig personal finnes lika många stolar eller andra sittplatser som antalet biträden.

Orsaken till den stränga begränsningen af de franska yrkesinspektrisernas arbetsområde torde ligga däri, att vederbörande icke tilltrött kvinnan förmågan att förvärfva den tekniska utbildning, som är nödvändig för en verksam inspektion af en fabrik med mekaniska eller elektriska maskiner. De examensprof, som de franska inspektriserna ha att genomgå, innan de godkännas, omfatta därför icke heller mekanik, utan endast fabriks- och arbetarelagstiftning samt industriell hygien.

Från England kan man hämta åtskilliga lärdomar rörande frågan om kvinnans användning i yrkesinspektionens tjänst. Där invaldes i den, då fråga är om social lagstiftning, ofta omtalade »*stora kommittén*» för behandling af arbetarefrågan — *Grand Commission on Labour* — fyra kvinnliga ledamöter, hvilka hade att ägna speciell uppmärksamhet åt de förhållanden, som beröra den kvinnliga arbetskraftens användning. Två af dessa kvinnliga ledamöter blefvo sedermera, år 1893, utsedda till yrkesinspektriser för England och Skottland. Dock erhöilo de icke, såsom inspektörerna, något bestämdt distrikt, inom hvilket deras verksamhet skulle begränsas, utan de skulle utfylla och förstärka den lokala distriktsinspektionen genom oväntade undersökningar än här och än där. Här var tydligen fråga om ett försök, och detta utföll så, att efter två år ytterligare två yrkesinspektriser anställdes. Numera finnes en särskild kvinnlig yrkesinspektörsafdelning — *Female Inspector Department* — bestående af 7 inspektriser.

Hvad man i teoretiskt afseende framför allt fordrar af den, som

söker anställning såsom yrkesinspektris, är att hon skall vara fullt kunnig rörande fabrikslagstiftningen. Men mera vikt än vid examina fäster man dock därå, att den sökande genom sin föregående verksamhet kommit i beröring med de förhållanden, hvilka skola sysselsätta henne som yrkesinspektris. Några hafva förut varit anställda som sundhetsinspektriser och därigenom erhållit en utbildning, som alldeles särskildt lämpar sig för en yrkesinspektris. Sundhetsinspektriserna, hvilkas verksamhet i flere afseenden påminner om yrkesinspektrisernas, tillsättas af de kommunala myndigheterna i en del större industricentra och hafva till uppgift att öfvervaka de sanitära anordningarna i sådana verkstäder och butiker, där kvinnor eller minderåriga äro anställda.

Af den senaste officiella redogörelsen för den engelska yrkesinspektionens verksamhet, som stått till utskottets förfogande (*Annual report of the Chief Inspector of factories and workshops 1899*) framgår, att inspektrisernas verksamhet då fortfarande var anordnad efter samma principer, som då kvinnlig inspektion först infördes, d. v. s. att de icke hade några särskilda distrikt, utan måste begifva sig till de orter, där deras uppträdande af omständigheterna särskildt påkallades. I England är yrkesinspektrisernas verksamhet icke begränsad till verkstäder och butiker med enbart kvinnlig arbetskraft eller till sådana lokaler, där arbetet försiggår utan mera invecklade arbetsmaskiner, såsom förhållandet är i Frankrike. Fabriker och verkstäder af alla slag, hvilka sysselsätta antingen enbart kvinnlig arbetskraft, eller blandad kvinnlig och manlig, äro föremål för deras inspektioner. Särskild uppmärksamhet ägna de åt de i industriellt arbete anställda minderåriga. Af den förut omnämnda officiella årsberättelsen — där redogörelsen för den kvinnliga yrkesinspektionens verksamhet intar en betydande plats — synes, att de engelska yrkesinspektrisernas uppgift är både omfattande och mångsidig, och att döma af berättelserna om de åtgärder, som vidtagits, då det gällt att bringa hjälp åt genom arbetet försvagade barn, eller att förskaffa bättre sanitära anordningar åt kvinnliga arbetare, ägna de sig med synnerligt nit och intresse åt sin uppgift.

I Nordamerikas Förenade stater har yrkeslagstiftningen och den därmed förenade inspektionen påverkat betydligt af de i England vidtagna åtgärderna. Dock finnes ingen för samtliga stater gemensam lagstiftning på detta område, utan hvarje stat ordnar i detta afseende förhållandena efter där rådande åskådningar och behof. Emellertid har man öfverallt i de amerikanska stater, där yrkesinspektionen nått en högre utveckling, såsom i Massachusetts, New-York, Pennsylvanien och

Illinois, funnit sig föranlåten att för dess tillgodoseende taga kvinnans krafter i anspråk.

De amerikanska yrkesinspektrisernas verksamhetsområde är äfven olika i olika stater, i det att de på en del orter hafva fullständigt samma uppgift som inspektörerna, under det att på andra ställen en sådan arbetsfördelning äger rum, att inspektörerna öfvervaka de tekniska anordningarna, medan inspektriserna kontrollera, att de bestämmelser följas, som röra de kvinnliga och minderåriga arbetarne.

Såsom motionären framhåller, hafva äfven i några tyska stater kvinnor funnit användning i yrkesinspektionens tjänst, och i Danmark har sedan detta års början tillfälle beredts för en kvinna att ägna sina krafter åt samma uppgift.

I Sverige regleras yrkesinspektionen genom lagen angående skydd mot yrkesfara af den 10 maj 1889.

Yrkesinspektionen i Sverige.

Med afseende på denna angelägenhet delades landet först i tre distrikt, det norra, västra och södra, med en yrkesinspektör i hvarje distrikt. År 1895 ökades såväl distriktens som inspektörernas antal till fem. Men då år 1900 lagen angående minderårigas och kvinnors arbete i industriellt yrke blef af Riksdagen antagen och tillsynen öfver denna författnings efterlefnad i hufvudsaklig mån uppdrogs åt yrkesinspektörerna, ansåg man, att dessas antal likasom distriktens borde från och med 1901 års början tillsvidare bestämmas till åtta. Dessutom har under de senare åren varit anställd en särskild inspektör för öfvervakande af sprängämnestillverkningen.

Redan vid 1901 års riksdag föreslog emellertid Kongl Maj:t i statsverkspropositionen, under sjunde hufvudtiteln, att till åstadkommande af en verksammare inspektion skulle hos hvarje inspektör anställas en tekniskt bildad assistent, i angifvet syfte att bereda yrkesinspektörerna tillfälle att mera uteslutande ägna sig åt det egentliga inspektionsarbetet genom att förskaffa dem lättnad i en del sådana göromål, som utan olägenhet skulle kunna öfverlämnas åt biträdande tjänstemän.

Detta Kongl. Maj:ts förslag var föranledt af en framställning från kongl. kommerskollegium om ökning af yrkesinspektionens personal. Efter att ha lämnat en redogörelse för det antal inspektioner, som medhunnits med den före 1901 tillgängliga personalen, äfvensom

anställt en beräkning öfver huru många inspektioner, som årligen skulle kunna komma till stånd med nu befintliga inspektörer, yttrade kommerskollegium: »Då hela antalet, yrkesinspektion underkastade arbetsställen, enligt inspektörernas berättelser för år 1899, utgjorde 14,430, skulle sålunda, under omförmälda af kollegium gjorda antaganden och utan fästadt afseende å den sannolikt fortgående ökningen af antalet af ifrågavarande arbetsställen, i allt fall i medeltal mera än åtta år komma att förflyta, innan ett och samma arbetsställe ånyo blefve föremål för regulier inspektion.» Detta förhållande ansåg kollegium vara i hög grad otillfredsställande, samt i och för sig utgöra ett tillfyllestgörande bevis för otillräckligheten jämväl af den från och med år 1901 ökade inspektionspersonalen, äfven om icke den nya uppgiften, att öfvervaka efterlefnaden af lagen angående minderårigas och kvinnors arbete i industrielt yrke, förelades densamma.

Regeringens, på kommerskollegiets framställning grundade förslag vann dock icke Riksdagens bifall. Behovvet af ökade arbetskrafter förnekades icke, men man höll före, »att ifrågavarande inspektioner skulle förrättas af inspektörerna själfva och icke af några dem underlydande tjänstemän.» Äfven ansågs, att man då ännu icke ägde någon erfarenhet beträffande det af lagen angående minderårigas och kvinnors arbete förorsakade behovvet af en ytterligare ökning i yrkesinspektionens arbetskrafter. För att dock i någon mån bereda inspektörerna ökad tillfälle att ägna sig åt sin viktigaste uppgift, inspektionerna, ökade Riksdagen anslaget till skrifbiträden och likartade utgifter med 2,400 kronor.

På grund af kommerskollegiets ofvannämnda framställning, som oförtydbart ådagalägger behovvet af ytterligare förstärkning af yrkesinspektionens arbetskrafter, förefaller det utskottet, att det icke kan dröja särdeles många år, innan från Kongl. Maj:t framkommer nytt förslag i denna riktning. Emellertid vill det synas utskottet, som om goda och talande skäl skulle föreligga, för att, innan dylikt förslag framkommer, en sådan undersökning, som i föreliggande motion förordas, borde verkställas.

Kvinnlig yrkesinspektion synes, såsom utskottet förut sökt visa, med fördel tillämpas flerstädes i utlandet. Också förefaller det som om motionären skulle ha rätt, då han i korthet tecknar de skäl, som tala för tillsättandet af yrkesinspektriser sålunda: »Många förhållanden, som borde vara föremål för inspektörens uppmärksamhet, undandraga sig denna lika naturligt som de själfallet skulle blifva föremål för inspektrisens, och andra äro af beskaffenhet att af en kvinnlig arbets-

personal näppeligen kunna påpekas för, anförtros åt den förre, medan de utan tvekan skulle af arbeterskan meddelas åt en granskare af hennes eget kön.» Riktigheten af denna motionärens uppfattning synes bekräftas af de engelska yrkesinspektrisernas officiella berättelser.

Det kan gifvetvis icke falla inom utskottets uppgift att angifva, huru i vårt land en sådan kvinnlig yrkesinspektion bör anordnas. Dock vill det synas utskottet, som om det af England gifna föredömet skulle vara det mest efterföljansvärda och det, som med minsta svårighet kunde efterliknas. Såsom utskottet redan nämnt, *har man där börjat i mycket liten skala och så småningom utvecklat institutionen*, som åtminstone ännu under år 1899, efter sex års tillvaro, fortfarande hade den formen, att inspektrisernas verksamhet icke begränsats till särskilda distrikt, utan omfattade hela landet.

Utskottet förbiser icke, att de länder, där kvinnans aktiva deltagande i yrkesinspektionen hunnit längst, ha en mera omfattande yrkeslagstiftning än vårt land, och att följaktligen ett större antal arbetare och arbeterskor där står under denna lagstiftnings skydd, och ej heller har det undgått utskottets uppmärksamhet, att äfven en del andra förhållanden här kunna vara annorlunda. Som ett ovederläggligt sakförhållande kvarstår dock, att äfven i Sverige ett stort antal kvinnor och minderåriga äro anställda i industriellt arbete, och ifrågasättas kan, om icke en kvinna skulle ha skarpare blick än en man äfven för de minderåriges behof.

I detta sammanhang och då mot tanken på tillsättandet af yrkesinspektriser möjligen kommer att göras den invändningen, att det är ondt om kvinnor med för dylik befattning lämplig utbildning, vill utskottet påminna därom, att kommerskollegium i sin ofvanberörda framställning påpekade, »att tillsynen öfver efterlefnaden af meddelade bestämmelser i fråga om minderårigas och kvinnors användande till arbete i industriellt yrke i de allra flesta fall ej förutsatte någon större teknisk erfarenhet».

Af det anförda torde framgå, att utskottet finner en sådan undersökning, som motionären föreslagit, böra företagas, på det att, när fråga blir om ytterligare förstärkning af yrkesinspektionens arbetskrafter, det må vara utredt, huruvida icke äfven i vårt land kvinnans hjälp må kunna tagas i anspråk för ifrågavarande uppgift; och då frågan på det närmaste berör kvinnliga intressen, torde icke vara olämpligt att, i enlighet med motionärens förslag, bereda tillfälle äfven för den kvinnliga sakkunskapen att göra sig gällande vid den föreslagna utredningen.

*Utskottets
hemställan.*

Då utskottet anser en effektiv yrkesinspektion otvifvelaktigt vara af djupt ingripande betydelse för hela vårt land, men i synnerhet för industrien och industriarbetarne, och då det är troligt, att kvinnans användning i yrkesinspektionens tjänst skulle bidra till att på vissa områden göra inspektionen mera verksam, finner utskottet den af motiönären föreslagna utredningen vara värd allt beaktande och får därför hemställa,

att Andra Kammaren måtte för sin del besluta, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det Kongl. Maj:t ville låta undersöka, huruvida och vid hvilka industriella företag kvinnlig yrkesinspektion är behöflig, huru denna bör anordnas och hvilka kompetensvillkor sökande till inspektrisbefattning bör uppfylla, samt att Kongl. Maj:t därefter ville till Riksdagen aflåta den framställning, som undersökningen kan föranleda.

Stockholm den 6 maj 1902.

På utskottets vägnar:

FRIDTJUV BERG.